

Romanların Yaşadığı Hak İhlalleri: Barınma Sorunları

Minority Rights Group International desteği ile gerçekleştirilen bu raporda amacımız; İzmir, Balıkesir ve Çanakkale illerinde belirlenen mahalleleri ziyaret edip Romanların barınma durumlarını değerlendirmek ve barınma sorunlarını görünür hale getirmektir. Bu ziyaretler gerçekleştirilirken ve raporlaştırılırken, Roman Hafıza Çalışmaları Derneği (Romani Godi) ile birlikte yapılmıştır.

GİRİŞ

Romanlar toplumunda önemli bir yeri olan göçebe yaşam kültürü Roman olmayanlar tarafından (Gacolar) tarafından yanlış algılanmakta ve Romanlar literatürde yanlış algılar üzerinden tanımlanarak yer almaktadır. Romanların sürekli yer değiştirdiği, mekânsal bir ilişki kurmadığı ve yaşadıkları barınma sorunlarını kendilerinin sebep olduğu gibi yanlış kabuller ile sık sık karşılaşılmaktadır. Tüm bunlar Romanların yaşadıkları barınma sorunlarının görmezden gelinmesine bir zemin hazırlamakta ve çözümünün aranmamasına neden olmaktadır. Bu söz konusu kabullerin aksine Romanlar topluluk olarak belirli bir bölgede uzun zamanları kapsayan zaman diliminde (yüzyılları aşan) yaşamakta ve yaşadıkları yerleri birer hafıza mekanı haline getirmektedir. Mekansal hafıza yaşanan bölgedeki Roman kültürlerinin, dilin şivesinin ve toplumsal tarihin nesilden nesile aktarılmasında önem gösterdiği görülmektedir. Hemen hemen her yerleşim merkezinde, şehirde belirli bir bölgede yoğunlaşmış şekilde ve komünal bir yaşamı sürdürdüğü Roman mahallesi yer almaktadır. Romanlar mahalleleri isim olarak bilinmese bile Roman olmayanlar Roman mahallesi olarak bilinmekte ve bir mekansallık üzerinden ayrımcı etiketlenmeler gerçekleştirilmektedir. Bu etiketler yaşama şekillerini hedef almakta ve bu sebeple yaşanan hak ihlalleri bir tercih gibi sunulmaktadır. Çadırda sağlıklı, hijyensiz koşullarda yaşamak ve su- elektrik gibi temel gereksinimler ulaşamamak bir tercih değil haklara ulaşamamanın bir sonucudur. Komünal ve göç kültüründen beslenen bir toplumun kalitesiz bir yaşamı tercih ettiği ve memnun olduğuna yönelik algılar üzerinden hareket ederek Romanların temel insan haklarına erişimlerine yönelik var olan engeller yok sayılmamalıdır. Son yıllarda artan kentsel dönüşümden de en ağır şekilde Roman mahalleleri etkilenmektedir. Yerinde dönüşüm gerçekleşmediğinden dolayı Romanlar bölgelerinden usulsüz bir şekilde uzaklaştırılmaktadır. Romanlar uzun yıllardır yaşadığı bölgelerden uzaklaştırılmakta, mekansal hafıza hiçe sayılmakta ve soylulaştırma olarak tanımlayabileceğimiz politikalar yürütülmektedir.

Barınma ve barınma hakkına bağlı diğer sorunların çözümünde her insanın doğuştan sahip olduğu temel haklar referans alınmalıdır ve insan haklarına saygılı bir yaklaşımla hareket edilmelidir. Uluslararası alanda Türkiye'nin tarafı olduğu barınma hakkında bahseden uluslararası sözleşmeler dikkate alınmalı ve sorumluluklar yerine getirilmelidir. AİHM, Avrupa Konseyi Sosyal Haklar Komitesi ve BM Ekonomik ve Kültürel Haklar Komitesi kararlarındaki Romanların ihtiyaçlarına ve farklı yaşam tarzına atıf yapılan kararlara hem idari düzenlemelerde hem de somut uygulamada dikkat edilmelidir.

Çanakkale, Balıkesir ve İzmir illerinde yer alan bazı Roman mahallelerine gerçekleştirilen ziyaretlerde Barınma hakkına ve buna bağlı olarak kentsel hizmetlere erişime bakılmıştır. Söz tespitler barınma hakkı, kentsel hizmetler ve bunlara bağlı yaşayan ayrımcılıkla ilgilidir.

Ayrıca mekansal hafızayla barınma hakkına erişim ilişkisine yönelik gözlemler barındırmaktadır.

ÇANAKKALE

Çanakkale’de toplamda 12 tane ilçe bulunmaktadır. Çanakkale ilinin toplamında Roman nüfusu resmi rakamlarla net olarak bilinmese de sivil toplum kuruluşlarınca 160 bin civarında Romanın yaşadığı tahmin edilmektedir. Çanakkale il merkezin ise toplamda 20-25 bin Roman olduğu söylenmektedir. Resmi bir belge olmadığından tüm bu rakamlarda Roman sivil toplum kuruluşlarının ve Romanların beyanları esas alınmaktadır.

Bu 12 tane ilçeden toplamda 3 ilçe ziyaret edilmiştir. Bu ilçeler: Biga, Ezine ve Merkez’dir. Biga’da ve Geyikli’de bir Roman mahallesi, Merkezde ise iki farklı Roman mahallesine gidilmiştir.

Bu ziyaretler sırasında mahallelerde bulunan, yerelde çalışmalar yürüten Roman sivil toplum kuruluşların temsilcileri ve mahalledeki Romanlar ile görüşülmüştür. Aynı zamanda gözlem yapılmış ve genel bilgiler alınmıştır.

MERKEZ

• Fevzipaşa Mahallesi

Bu ziyaret sırasında mahalleli sakinlerinde Roman iki kişiyle birer detaylı görüşme gerçekleştirildi ayrıca mahallede dolaşırken mahalle sakinleriyle kısa görüşmeler yapıldı. Detaylı görüşmelerde de mahallenin tarihi, temel haklara erişim durumu, kentsel dönüşüm ve hassasiyetleri hakkında bilgi alındı. Daha sonra bu kişilerden biri ile mahalle ziyareti gerçekleştirildi. Daha sonra da Mahalle Muhtarı aynı zamanda bir Roman sivil toplum örgütünün başkanı olan kişiyle görüşüldü.

Fevzipaşa mahallesi konumu itibari ile Merkez’in gözde ve rantal değeri yüksek olan mahallelerinden biridir. Özellikle mahallenin deniz kenarında olması, tarihi çarşıya yürüme ile 5 dakika mesafe olması ve ulaşımın her yere çok kolay olması sebebi ile herkesin tercih edebileceği bir mahalledir. Mahallede yaşayanlar bu mahalleye Romanların yüzlerce yıl önce gelip yerleştiğini söylemektedirler. Mahalledeki ve yakın çevresinde yaklaşık olarak 3 bin Roman yaşadığı mahalle muhtarı tarafından belirtilmektedir. Mahallede bildiği kadarıyla hep Romanlar muhtarlık yapmıştır.

Fevzipaşa Mahallesinde detaylı görüşme gerçekleştirilen kişiler; mahallenin konumu sebebiyle kamusal hizmetlere erişimde çoğu Roman mahallesine oranla ciddi sorun yaşamadıkları yine farklı Roman mahallelerine kıyasla refah seviyesinin iyi olduğunu belirttiler. Eğitime devam etmeyen, eğitim hakkına erişimde sorunlar yaşayan çocuklar olmakla beraber eğitime erişimin başka Roman mahallelerine kıyasla iyi olduğunu, üniversite öğrencilerinin bulunduğu, bugün mahallede yaşamasa bile mahalleli olan Roman 20 kişinin şu an kamu kurumlarında ‘Beyaz yakalı’ veya ‘Mavi yakalı’ olarak çalıştığı aktarılmıştır. Mahallede hurdacılık, müzisyenlik veya günübirlik işlerde çalışan kişilerin yanında ayrıca sigortalı işlerde çalışan var olduğu belirtildi.

Gözlemlerimiz doğrultusunda ise kentsel dönüşümün yavaş yavaş uğradığı bir mahalle olan Fevzipaşa mahallesinde ziyaret sırasında Romanlara ait evlerin yerlerini büyük binaların,

otellerin ve dükkanların aldığı çok net bir şekilde görülmektedir. Şehrin merkezinde yer alan Roman mahallesinin kentsel dönüşümler ile birlikte dağılacağı anlaşılmaktadır. Bölgede yaşayan Romanların, evlerini müteahhite satarak farklı bölgelere taşındığı aktarılmaktadır.

Gözlemlerimize dayanarak Fevzipaşa Mahallesinde barınma hakkına ve ona bağlı hizmetlere bağlı olarak şunlar ;

- Bazı konutların insani barınma standartlarına sahip olmadığı
- Mahallede yüksek gerilim hatlarının, elektrik tellerinin mahallenin içinde, evlere yakın bir konumda olması dolayısıyla can güvenliği ve yangın riski taşıması,
- Mahallenin deniz kenarında olmasına rağmen deniz hattında mahalle sakinlerinin kullanabileceği sosyal alanların, park, bahçe vb. gibi toplu kullanım alanlarının olmadığı,
- Bazı sokakların çok dar olması sebebiyle acil durumlarda müdahale imkanlarının kısıtlı olduğu,
- Mahallenin çevresinde özellikle deniz kenarında ise çöplerin olduğu, çevre temizliğinin ve çevre düzenlemesinin ek
- Bazı evlerin insani yaşam koşullarına uygun olmaması; Çatılarının vb. kısımların dayanıksız malzemelerden yapılmış olması, sık olduğu,
- Şehrin merkezi bir bölgesinde yer alan Roman mahallesinin dönüşüm ile beraber dağılacağı, bölgede yaşayanların şehrin daha kenar bölgelerine gitmek zorunda kalacağı ve bu durumun bölgede 'soylulaşma' durumuna neden olacağı,
- Çanakkale'deki Romanlar için eski yerleşim yerlerinden ve Roman toplumsal hafıza mekanlarından bir olan Fevzipaşa mahallesi kentsel dönüşüm ile beraber toplumsal hafıza mekanına yönelik barındırdığı özellikleri yitireceği ,

gözlemlenmiş ve tespit edilmiştir.

● **Atatürk Mahallesi (İsmet Paşa Mahallesi)**

Eski ismi Atatürk mahallesi olan İsmet Paşa mahallesi başta barınma sorun olmak üzere yoksulluğun daha derin yaşandığı temel insan haklarına erişimde Çanakkale'nin diğer bölgelerine oranla yaşadığı eşitsizliklerin daha derinleştiği bir Roman mahallesidir.

Çanakkale Fevzipaşa Mahallesi'nde görüşme yapılan bazı Romanlar Atatürk mahallesini 'tehlikeli' bir mahalle olarak tanımladığı görülmüş ve . mahalleyi neden tehlikeli gördüklerini sorduğulduğu zaman bu konuda bilgi vermeyen kişiler mahallenin çadırlardan oluşan bir bölge olmasını vurgulamıştır.. Atatürk mahallesi ziyaretinde ise bölge sakinleri önyargılara yoğun olarak maruz kaldıkların aktarmışlardır. Ziyaret sırasında mahalle sakinlerinin fazlasıyla misafirperver olduğu ve mahallenin sorunlarını anlatmak ve kalıcı çözümler bulunması noktasında atılcı oldukları görülmüştür. Fevzipaşa mahallesinde yaşayan Romanlarda bile Atatürk mahallesine yönelik gözlemlenen tehlike algısının aslında yoksulluğun yaşam biçimine yönelik yansımalarından kaynaklı olduğu ve Romanların bile daha yoksul Romanlara yönelik önyargıların oluşturulduğu görülmüştür. Mahallede yer alan Roman Sivil Toplum kuruluşundan iki temsilciyle ve mahalle sakini 6 Kadın ve 5 erkek Roman ile görüşüldü.

Mahallede Romanlardan en az 113 haneden 480 kişin son seşim seşmen olduğu ve yaklaşık olarak 650’da fazla Roman’ın mevcutta mahallede yaşadığı aktarılmıştır.

Atatürk Roman mahallesinde okul, aile sağlığı merkezi, hastane ve okul bulunmamakta ve kentsel hizmetlere erişiminde oldukça kısıtlı olduğu vurgulanmıştır. anakkale’de merkezde olmasına rağmen ise ulaşım konusunda mahalleli çok büyük sıkıntılar çektiklerini belirtmektedirler. Mahallede eğitim ise taşımalı bir şekilde sağlanmakta olduğundan okula gitmeyen ocuk sayısı oldukça yüksek olduğu vurgulanmaktadır. Aynı zamanda erken evliliklerinin de yaygın olduğu aktarılmıştır.

Bölgede yaşayan Romanların; hurdacılık ve mevsimlik tarım işçiliği gibi mesleklerde ağırlıklı olarak çalıştığı, Çanakkale’de bu mahallede yaşayan Romanların daha çok g etmeden yerelde mevsimlik olarak tarımda toplama işlerine gittikleri aktarıldı.

Mahallede yer alan konutların bir kısmını önce dönemlerde Çanakkale Belediyesi bir kısmını ise önceki dönemlerde Çanakkale Valiliği blges sakinlere uygun ödeme koşullarıyla inşa ettiği aktarıldı. Ödemelerini tamamlayan yurttaşların konutlarının tapusunu elde ettiği aktarıldı.

Mevcutta Mahallenin yarısından fazlasının çadırlardan oluşturduğu görülmüştür. Görüşülen Roman sivil toplum kuruluşu temsilcileri (2 kişi), Çanakkale Belediyesi’nin bölgede yer alan çadır ve barakalar için daha önce farklı bir bölgede inşa edilmek üzere konut vaadinde bulunulduęunu¹ ama mahalle bölgede yaşayan yurttaşlar için herhangi bir konut inşa edilmediği belirtildi. İnşa edildiyse bile bölgede çadırdaki yaşayan sakinler için herhangi bir konutun tahsis edilmediği aktarıldı..

Çadırlarda elektrik ve suyu altyapısının olmamasından dolayı büyük zorluk yaşadıklarını ve geçtiğimiz senelerde bir çocuğun mum ışığında ders çalışırken çadırın alev aldığını aktarıldı. Bazı çadırlarda ise suyun taşımalı olarak kullanıldığı görüldü.

Atatürk Mahallesi’nde barınma hakına ve barınma hakkı bağlı kentsel hizmetlere yönelik şunlar ;

Çadırların ve çevresinin temizliğinin yetersiz olduğu ve halk sağlığı açısından tehlike oluşturduğu,

- Çadırlar dışında bulunan evlerin tadilata ihtiyaı olduğu,
- Yemek, sıcak su gibi ihtiyaçların ateş yakılarak veya küçük tp kullanılarak giderildiği,
- Isınma ihtiyaının soba ile sağlandığı,
- Bölgede bulunan açık elektrik tellerinden ve mumla ışığın sağlanmasıdan dolayı çadırların yangın riski bulundurduğu,
- Çadırlar arasında, derme-çatma ve kanalizyon sistemi bulunmayan toprak tuvaletlerin olduğu;bu tuvaletlerin sağlık açısından büyük bir sorun teşkil ettiği,
- Kişisel bakım, hijyen, temizlik için şebeke suyuna ve temiz içme suyuna erişimin kısıtlı ve yetersiz olduğu,

¹ <https://canakkalegundem.net/2018/06/10/barisin-kentinde-yasam-savasi-verenler-54336/>

- Bölgede erişilebilecek bir sağlık merkezinin ve hastanenin olmadığı,
- Bölgede çocukların güvenli bir şekilde oyun oynamayabileceği ve zaman geçirebilecekleri bir oyun parkının olmadığı,
- Merkezi bir konumda olmasına rağmen mahalleye ulaşımın zor olduğu, bölgeye en yakın otobüs hattının çok kısıtlı olduğu,
- Çocukların oyun oynama alanlarının olmadığı, mahallede parkın vb. gibi alanın olmadığı,
- Çadırların doğal afetlere, kış şartlarına karşı yetersiz olduğu,
- Çadırlarda yangın riskinin yüksek olduğu,
- Bölgede çocukların doğrudan erişebilecekleri bir okul bulunmadığı,
- Bölge sakinlerinin aktarımlarına göre çocuklar taşınmalı eğitim ile okula erişebildiği ve taşınmalı eğitime dâhil olma oranlarının düşük olduğu,
- Bölgede yaşayan çocukların giyim, ayakkabı gibi temel ihtiyaçlara erişemediği,
- Çocukların vücutlarında dışarıdan görülebilecek şekilde yaraların olduğu ve çocukların sağlıklı gıdaya erişimlerinin kısıtlı olduğu,
- Çadırlarda çocuklar, engelliler, yaşlılar vb. çoklu ayrımcılı risklerine sahip kişilerin farklı risklere karşı açık durumda olduğu gözlemlenmiştir.

BİGA

• Şehitlik Mahallesi(Turan-Hamdibey mahallesi)

Şehitlik mahallesi; Turan ve Hamdibey mahallelerinin belirli kısımlarını kapsayan ve bölgede yer alan anıt şehitlikten ismini alan Çanakkale yarımadasının Biga ilçesine bağlı Roman mahallesidir. Bölgede bulunan Romanların haklarına erişimini görmek ve barınma hakkı gibi ciddi konularda durumları hakkında bilgi sahibi olmak için bölgeye ziyaret gerçekleştirilmiştir. Bu ziyaret sırasında mahallede çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşu temsilcisi ile mahalleden 3 erkek ve 3 kadın ile görüşme yapılmıştır.

Bölgedeki Roman nüfusunun ortalama olarak 4000 civarında bir nüfusa sahip oldukları aktarılmıştır. Bölgede yaşayanlar Romanlar yaygın olarak; Sepetçilik, müzisyenlik, hurdacılık, tarım işçiliği ve esnaflık işlerinde çalışmaktadır. Bu gruplardan Sepetçilerin Romanes'i iyi konuştukları fakat diğer grupların Romanes'i anlama ve konuşma oranlarının düşük olduğu ifade edilmiştir.

Mahallenin kendi içinde bölümlere ayrılmasının da bu gruplara göre olduğunu aktarmışlardır. Müzisyenler farklı bir bölümde, esnaflar farklı bir bölümde ikamet edecek şekilde konutlaşmışlardır.

Mahalle 3 bölümden oluşmaktadır. Bu kısımlardan bir tanesi mahallenin ileri ve en tepe noktasındaki yer alan de TOKİ'nin yapmış olduğu evlerdir. Bu evler mahalleye merkezine yakın bir konumda ve yürüme ile 5-10 dakikalık bir mesafedir. Toki konutlarının bir kısmı temizlik, hijyen, tadilat konusunda daha iyi durumdayken büyük bir kısmı kötü ve bakımsız bir durumdadır. Özellikle hurdacılık gibi mesleklerle uğraşan Romanların, topladıklarını

depolayacak alanları olmadığından bahçe alanını depolama olarak kullanmak zorunda kalmaktadır. TOKİ konutlarının daha iyi durumunda olan konutlarında ise esnaf Romanların oturduğu aktarılmıştır.

Toki evlerinden aşağı inince asfaltlı yolu olan bir bölüm ve toprak yolu olan arka bölüm yer almaktadır.. Asfaltlı olan bölümde kişilerin oturduğu evlerin genelde tapulu oldukları ve yerel yönetim tarafında sağlanan kentsel hizmetlere erişim toprak bölge görece iyi olduğu aktarılmıştır. Toprak yol olan kısımda oturanların ise tapu sorunu yaşadığı ve bu sebeple kentsel hizmetlerden yararlanma sorunlar yaşadığı bölgenin tapuda boş arsa olarak görüldüğü vurgulanmıştır.

Şehitlik Mahallesi'nde barınma hakkına ve kentsel hizmetlere erişime yönelik;

- Toki konutlarının çevresinin temizliğinin halk sağlığı açısından risk barındırdığı,
- Tokilerin toplumsal ihtiyaçlar ve talepler referans alınmadan inşa edildiği,
- Mahallede çocuk parkı,sosyal tesis vb. alanların yetersiz olduğu,
- Biga'nın farklı yerleşim bölgelerine oranla ulaşım ağının bölgede zayıf olduğu,
-
- Mahallede bazı bölgede sokakların dar olduğu acil durumlarda müdahale zorluğunun söz konusu olabileceği,
- Bazı evlerin iyileştirmeye ve onarıma ihtiyaç duyduğu,
- Toprak yolun olduğu bölümünde kentsel hizmetlerin yetersiz olduğu ve tapu sorunun yaşandığı
- Toprak yolun bulunduğu alanda evlerin bir kısmının yaşam koşullarının yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

Geyikli

Çanakale'nin Ezine ilçesine bağlı Geyikli beldesi ziyaret edilmiş; sahil bölgesinde Roman esnaflar ile; şehir merkezinde Yıldırım caddesinde yer alan 12 konteynırda oluşan bölgede yaşayan Romanlar ziyaret edilmiştir. Konteyner bölgesinde yaşayan kişilerin hasırcılık ve günübürlük işlerde çalıştığı görülmüştür.

Geyikli'de sahilde Romanlara ait olan dört tane kafeden birinin işletmecisi olan aynı zamanda Ezine merkezde dernek başkanıyla görüşüldü. Ardında konteynırlarda yaşayan 6 kadın ve 8 erkek ile görüşme gerçekleştirildi. Konteynırlarda ikamet eden kişilerden bir kişi, son seçimde meclis üyesi adayı olduğunu aktardı.

Geyikli'nin farklı bölgelerinde Romanların dağınık olarak yaşadığı; önceden 40 küsur çadırın bulunduğu bölgede mevcutta 12 konteyner olduğu aktarıldı.

Konteynırlarda yaşayanlar; konteynırların depremzedeler için olan eski konteynırların kendilerine verildiği, başta çatı kısmında olmak üzere farklı bölgelerinde çürümelerin olduğu, yağmur yağdığı zaman konteynırların hemen su aldığı belirtildi. Konteynerler çok küçük olduğu için bölge sakinleri; konteynırlara ek kısımlar yaptıklarını, çünkü konteynırların kış aylarında çok soğuk olduğunu ve kış aylarında kullanamadıklarını aktardı.

Konteynırlara yol yapılmadığı ve konteynırların, mevcutta bulunduğu bölgenin eğiminden kaynaklı olarak yağmur yağdığı zaman su altında kaldığı aktarıldı. Gösterilen video kayıtlarında konteynırlarının önündeki çukur bölgelerin su ile dolduğu görülmüştür. Su

baskınlarından başta çocuklar olmak üzere bölgedeki insanların boğulma tehlikesi geçirdiği ve kirli su birikintilerinin hastalık riski barındırdığı görülmüştür.

Hürriyet Mahallesi, Yıldırım caddesi'ndeki Roman yerleşiminde Barınma hakkına ve kentsel hizmetlere yönelik;;

- Bölgede yer alan konteynırlarda çürümelerin olduğu ve yaşamak için uygun olmadığı,
- Konteyner-baraka kısımlardan oluşan evlerin ortalama 35 metrekare olduğu,
- Bölge sakinlerinin kamusal hizmetlerden (çöp, çevre düzenleme vb.) yararlanamadığı,
- Bölge çocukların ve bölge sakinlerinin zaman geçirebileceği bir park vb. alanın olmadığı,
- Sokakta Romanların yaşadığı kısımda yolun yapılı olmadığı,
- Bölgenin yağmur yağışlarında su baskınlarına açık olduğu ve mahallenin geri kalanına göre eğiminden dolayı bölgede yağış akıntılarının biriktiği,
- Bölge sakinlerinin çevre kirliliği vb. sebeplerden ötürü çeşitli salgın hastalık riskleriyle karşı karşıya olduğu
- Mahallenin geri kalanına göre konteynırların konuşlandığı alan incelendiği zaman çevresel ayrımcılığı görüldüğü

gözlemlenmiştir.

BALIKESİR

BANDIRMA

Bandırma ziyareti sırasında iki Roman sivil toplum temsilcisi, bir siyasi faktör, mahallede yaşayan 4 erkek ve 2 kadın ile görüşülmüştür. Bu görüşmeler sırasında Roman sayısının ortalama olarak 2000 olduğunu fakat Roman olmasına rağmen bunu beyan etmeyenlerin de fazla olduğunu aktarmışlardır.

Bölgede yaşayan Romanların; müzisyen, kalaycı ve süpürgeci olarak gruplara ayrıldığını ve bu gruplar arasında da farklılıklar olduğu vurgulanmıştır. Özellikle müzisyenlerin kendilerini 'Bulgar Muacırı' olarak tanımladıklarını aktarmışlardır. Bu meslek grupları dışında da belediyede çalışan dönemsel ve sözleşmeli çalışan dahil tahminen 30 Roman olduğunu ve az da olsa Roman esnaf olduğunu söylemişlerdir.

Burada bulunan Roman mahallesi şehrin merkezine yakın bir konumdadır. Mahallede iki tane sağlık merkezi varken hastane oldukça uzaktır. Eğitim konusunda ise hala eğitime devam eden öğrencilerin olduğunu, az da olsa üniversite devamlılığının olduğunu belirtmişlerdir.

En büyük sorunun mahallede yaygınlaşan uyuşturucu ve önyargılar olduğunu aktardılar. Görüşme sırasında mahalleliler; özellikle yaygınlaşan uyuşturucu sonrası mahallelinin yavaş yavaş evlerini sattıklarını ve taşındıklarını, bunun neticesinde de kültürden uzaklaşmalar olduğunu söylemişlerdir.

Mahallede tadilata ihtiyacı olan evler olmasına rağmen halen bu tadilatın gerçekleşmediği, yıkılması gereken evlerin de yıkılmadığı belirtilmiştir.

Ziyaretlerde ise mahallenin kentsel dönüşüme açık bir hale geldiğini ve toplu bir dönüş beklendiği gözlemlendi.

İZMİR

MARC Minorities, Accountability, Rights and Cooperation (NEAR-TS2020419-94) Funded by the European Union

URLA

• Sıra Mahallesi

Mevcutta Sıra Mahallesi başta olmak üzere, Urla'nın 3 farklı mevkiinde daha yoğun olmakla üzere, Sıra Mahallesi'ndeki 90-100 haneyle birlikte ilçede ortalama 130 Roman hane olduğu bilgisi, bölge sakinleri tarafından aktarıldı.

İlçede yaşayan Roman gruplar; Rom (ağırlık Sepetçiler) ve Teberler olduğu belirtildi.

Bölgedeki Romanlar geçimlerini; müzisyenlik, çiçekçilik, seyyar satıcılık, tarım işçiliği, garsonluk ve benzeri hizmet sektörü, hurdacılık ve az sayıda da olsa eski meslekleri olan sepetçilikten sağlamaktadır. Az sayıda Roman da belediyede işçi olarak çalışmaktadır.

Bölgede yaşayan Romanların bir çoğunun gündelik yaşamda kısıtlı alanlarda da olsa Romanes konuştuğu veya anladığı görülmüştür. Çocukların geneli çok az Romanes dilini bilmektedir.

Erken okul terkinin yüksek olduğu; bölgede eğitime katılım ve okuma-yazma oranının Türkiye ortalamasının çok altında olduğu görülmüştür. Liseye devam eden sadece iki Roman çocuk olduğu mahalle sakinleri tarafından aktarıldı.

Mahallede Romanların ağırlıklı olarak Türkiye Cumhuriyet'in kuruluşunun ilk yıllarında gerçekleştirilen mübadele ile Selanik'ten geldiği ve o tarihten beri Urla'da yaşadığı aktarılmıştır. Ayrıca Türkiye'nin farklı bölgelerinden göç eden Romanların da olduğu belirtilmiştir. Öncesinde Babacan mevkiinde yaşayan Romanlara, 1992 yılında Urla Belediyesi'nin Sıra Mahallesi'nde belediye meclisi kararı ile konut tahsis ettiğinden beri bölgede Romanların yaşadığı belirtilmiştir.

1992 yılında belediye meclisi kararı ile konutlar Romanlara tahsis edilmiş ise de bölgede yaşayanların tapusu bulunmamaktadır.

- Tahsis edilen konut bölgesinde ortalama 80 hanenin bulunduğu,
- Bölgede Romanların yaşadığı evlerin ve konteynerların arasında Roman olmayanların yaşadığı yeni yapılan apartmanların bulunduğu,
- Pis su birikintilerinin, başta çocuklar olmak üzere bölgede yaşayanlar için insan sağlığı açısından riskleri barındırdığı,
- Çocukların oyun oynayabileceği alanların kısıtlı olduğu,
- Evlerin bir kısmının bulunduğu bölgede sokakların çok dar olduğu ve bu durumun yangın vb. durumlarda müdahale imkanlarını daralttığı,
- Bölge sakinlerinin konut sorununun net bir çözüme bağlanmamış olmasından fazlaca şikayetçi olduğu ve sürekli konutların yıkılıp konutsuz kalma endişesi yaşadığı,
- Yeni yapıların son yıllarda artması ile beraber Romanları bölgeden uzaklaştırmaya yönelik çabaların arttığı gözlemlendi.

Uzun sürelerdir çadırda yaşayan mahalleliye yaklaşık 1 ay önce belediye'den konteyner tahsis edildiği aktarılmıştır.

Konteyner tahsisi ile ilgili olarak:

- Konteynırların 25 metrekareden küçük olduğu kalabalık aileler başta olmak üzere bölge sakinleri için yetersiz olduğu,
- Konteynırların tek bir avluya bakar şekilde yerleştirilmiş olması, bölge sakinlerin özel alanını daralttığı ve komşular arası tartışma ve sorunlara neden olduğu,
- Konteynırların baktığı avlunun dışarıya tek çıkışı olduğu ve engelli yurttaşlar için erişilebilir olmadığı,
- Konteynırların elektrik altyapısının sağlanmadığı,
- Konteynırların bazılarının eğik bir zeminde bulunduğu ve kayma riskine açık olduğu,
- Konteynırların gündüzleri çok sıcak olduğu ve insanların konteynırlarda duramamasına neden olduğu,
- Konteynırlarda tuvalet ve mutfak tezgahının yan yana olmasının hijyen soruna neden olduğu,

Elektrik hizmetinden yararlanılması ile ilgili olarak:

2016 yılında mahalle sakinleri elektrik abonesi almak için başvuruda bulundukları halde; mahallenin kuruluşu sırasında yapılan az sayıda konut dışında diğer hanelerin başvuruları sözlü olarak reddedildiği bilgisi aktarıldı.

Mayıs ayında mahallede yaşayan 56 kişiye farklı miktarlarda kaçak elektrik kullanmaktan cezalar geldiği ve mahalle sakinlerinin itirazlarının reddedildiği aktarıldı. Bazı kişilere gelen cezalar sebebi ile icra takibi başlatıldığı görüldü.

Bölgede barınma hakkına ve barınma hakkı bağı hizmetlere yönelik şunlar

- Bölgede yaşayan Romanların ‘elektrik abonesi’ edinmesinde zorluk çıkarıldığı,
- Bölgede, elektrik tellerinin üst tellerden sağlandığı tek bölgenin, Romanların yaşadığı bölgeler olduğu,
- Bölge sakinlerinin, hat yolu ile kaçak elektrik kullanmaya mecbur bırakıldığı,
- Bölgede bulunan elektrik direğinde çürümelerin olduğu ve devrilme riski barındırdığı (Bir ağaca halat ile bağı olarak sağlamlaştırıldı.)
- Kaçak elektrik kullanımına yönelik usule uygun tespitlerin yapılmadığı, herhangi bir tutanağın olmadığı,
- Aynı hanede yaşayan farklı kişilere ceza geldiği,
- Cezaların orantısız farklılıklar gösterdiği ve ceza rakamları için bir ölçütün bulunmadığı,
- Çok yakın tarihe kadar mahalle dışında yaşayan ve çok yakın tarihte babasının yanına taşınan bir kişinin hem kendisine hem babasına ayrı ayrı kaçak elektrik kullanmaktan ceza geldiği,
- Aboneliği olan bir kişiye önce ceza kağıdının geldiği ve sonra faturaları ile beraber itiraz etmiş olması sebebi ile itirazının kabul edildiği görülmüştür.

BUCA

Buca, Göksu mahallesinde 2016 yılında belediyenin “Roman Sevgi Yolu” olarak isimlendirdiği yolu ile Sevgi Parkı bölgesinin merkezi bir konum olduğu bölge Romanların yoğun olarak yaşadığı alanlardır. Bölgede yaklaşık olarak dört bin civarı Romanın yaşadığı bölge sakinleri tarafından tahmin edilmektedir. Bölge sakinleri ağırlıklı olarak hurdacılık,

MARC Minorities, Accountability, Rights and Cooperation (NEAR-TS2020419-94) Funded by the European Union

sebze-meyve satıcılığı, isportacılık, niteliksiz işler, gündelik işler vb. işlerde daha yoğun çalışmaktadır.

Bölge sakinlerinden 9 kadın ve 4 erkekle görüşme gerçekleştirildi, ayrıca bir sivil toplum temsilcisiyle görüşüldü.

İzmir genelinde 40'dan fazla mahallede, Romanların yoğun yaşadığı Roman mahallesinin var olduğu tahmin edilmekle beraber İzmir'in neredeyse her bölgesinde Romanları yaşadığı sivil toplum kuruluşları tarafından tahmin edilmektedir.

Roman mahalleleri içerisinde Buca-Göksu mahallesi örnek çalışmalar ile öne çıkmaktadır. Mahalledeki eski ismi Charlie Chaplin olan Buca belediyesi tarafından açılan eğitim merkezi ve 1 km'lik sokağın altyapı ve çevre düzenlemeleri tamamlanarak 2016 yılında 'Roman Sevgi Yolu' olarak isimlendirilmiştir.

Bölgedeki evlerin birçoğu, temel donatılara sahip olmakla beraber oransal olarak az sayıda bazı evler güçlendirmeye ve onarıma ihtiyaç duymaktadır.

Bölgede yakın bir nokta bir park bulunmakla beraber çocuklar için yeni oyun parkı alanlarına ihtiyaç bulunmaktadır. Bölgede bazı yıkılan binaların yıkıldığı ve bu sebeple boş alanların bulunduğu görülmüş ve yeni binaların inşa edileceği anlaşılmıştır. Söz konusu bölgede öncesinde boş bir alana mahallenin özgü görüntüsünü bozan, çok yüksek katlı iki binaya sahip olan bir sitenin inşa edildiği görülmüştür.

Bölge sakinleri, belediyenin sokak temizliği hizmetlerinin yetersiz olduğunu ve sokakları kendileri temizlediklerini aktardı. Ziyaret sırasında bazı mahalle sakinleri evlerinin yönündeki hizmete denk gelen sokakları temizlemektedir.

Bölgede yer alan Charlie Chaplin Eğitim Merkezi mahalle sakinlerinin eğitim katılımını artmış olsa bile eğitimin ilerleyen kademelerinde eğitime katılım azalmaktadır. Özellikle ortaöğretimden itibaren eğitimden kopmalar artmaktadır. Charlie Chaplin Eğitim Merkezinde önceki dönemde bir Roman çalışanının olduğu ve merkeze katılımın bu dönemde arttığı ama mevcutta söz konusu çalışanın başka birime kaydırılmış olmasının merkez katılımı olumsuz etkilediği mahalle sakinleri tarafından aktarılmıştır. Mahallede üniversite eğitimi tamamlayan ve devam eden kişiler bulunmaktadır. Barınma hakkına ve barınma hakkı bağlı ilişki olarak kentsel hizmetlere yönelik şunlar ;

- Bölgeye yerel yönetim tarafından sağlanan kamu hizmetlerinde yetersiz olduğu ve eksik olduğu,
- Bölge sakinlerinin ve çocukların zaman geçirebileceği park, sosyal tesis vb. alanlara ihtiyaç olduğu,
- Bölgedeki evlerin mevcut durumunda bir dönüşme ihtiyacı veya planı bulunmamakla beraber; mahallenin merkezinde inşa edilen çok yüksek katlı iki binanın bölgenin rantsal değerinin artmasına neden olduğu ve uzun vadede bölgenin özgü yapısını bozan bir dönüşüm yaşanması tehlikesi barındırdığı,
- Mevcutta planlanan bir kentsel dönüşüm olmamakla beraber ileriki yıllarda bölgenin rantsal değerinin artmasıyla beraber bölgenin özgü yapısını bozan bir kentsel dönüşüm riskine karşı önlem alınması gerektiği,
- ,

- Mahalledeki 2016 yılı civarında düzenlenen çevre düzenlemelerinin İzmir'deki diğer Roman mahallelerinde düzenlenmesi planlanan çevre düzenlemeleri ve kentsel dönüşümler için örnek oluşturabileceği tespit edilmiştir.

BORNOVA

Bornova'da önceki dönemlerde Romanların yoğun olarak yaşadığı Ergene ve Erzene mahallelerinin büyük bir kısmının yıkılmasından sonra yakın bölgelere dağılan eski mahalle sakinleriyle ve hala aynı bölgede yaşayan iki mahalleliyle ve iki Roman sivil toplum kuruluşları temsilcileriyle görüşmeler yapıldı.

Erzene ve civarındaki bölgede, evlerin büyük kısmı yıkılmış ve bölgede dönüşüm yaşanmıştır. Yaşanan kentsel dönüşüm yerine dönüşüm olarak gerçekleştirilmemiş, mahalle sakinleri civar bölgelere dağılmıştır. Mahalle sakinleri, tapuları değerinin altında alındığını belirtti.

Yıkımların akabinde mahalle sakinlerinin farklı bölgelere dağıldığı ama genel olarak eski mahalleye yakın olan bölgelere yerleştikleri görülmüştür. Yaşanan kentsel dönüşümü, bölge sakinlerinin bir kısmı destekliyor olsa da büyük bir kısmı tarafında ise üzüntü duyulduğu gözlemlenmiştir. Mahallenin dağılmış olması sosyal dayanışmayı zedelediği ve toplumsal hafızaya zarar gördüğü görülmüştür. Mahallenin eski bulunduğu alanda geriye sadece ortalama 30-40 hanenin kaldığı ama onların da yıkılacağı aktarıldı. Bölgede ev yıkıntıları ve moloz yığını alanlar gözlemlenmiştir.

Bölgedeki ilk Roman yerleşimcilerinin, mübadeleyle bölgeye yerleştirilen tütün işçilerinin olduğu aktarıldı. Bölge sakinleri mevcutta hurdacılık, gündelik işler ve az sayıda belediye işçisi çalışması bulunmaktadır. Bölgeye yıkımlardan sonra başka bir Roman mahallesi olan Kuruçay'dan göç eden 10-20 hane olduğu görülmüştür.

Kentsel dönüşümden sonra, eski mahalleye yakın bir bölgede bir park da, bir Roman sivil toplum örgütünün kullanımı için alan tahsis edildiği ve spor sahasının da bulunduğu görülmüştür. Söz konusu spor kompleksini ağırlıklı olarak Roman çocukların kullandığı ve eski mahalle sakinlerin toplumsal etkinlikler için kullandığı aktarılmıştır. Roman sivil toplum örgütünün kullanımına tahsis edilen alanda Roman ve Roman olmayan bölge sakinlerinin ses vb. sebepler küçük çaplı tartışmalar yaşadığı aktarılmıştır.

Roman çocukların eğitime katılımının düşük olmadığı ama eğitimde ilerleyen kademelerde eğitimden kopuşların arttığı bildirilmiştir.

Bölgede barınma hakkına ve barınma hakkı bağlı kentsel hizmetlere yönelik şunlar ;

- Kentsel dönüşüm ile beraber eski Roman mahallelerinin soylulaştırma politikasına maruz kaldığı,
- Bornova Romanları için hafıza mekanı görevi gören bölgelerin ortadan kaldırıldığı,
- Söz konusu dönüşümün bölgede yaşayan Romanları asimilasyona açık hale getirdiği,
- Kentsel dönüşümlerin bölge sakinlerinin hak edilişleri, hak edilen miktarın altında ödendiği,
- Mahallede yıkım gerçekleştirilmeyen bazı evlerin mevcut durumlarının çok kötü olduğu,
- Yarı yıkılmış evlere kurulmuş barakalarda yaşayan Romanların olduğu

- Mahalle de barakalar/yarı yıkılmış evlere yaşayanların yaşam standartlarının çok yetersiz olduğu,
- Mahalledeki yıkımlar tamamladığı zaman hala bölgede yaşayan insanların için alternatif yaşam alana erişim sorun yaşayacağı görölmüş ve alternatiflerin sağlanması gerektiği
- Farklı bölgelere dağılan eski mahalle sakinlerinin ev sahibiyken kiracı durumuna düştüğü ve Türkiye’de artan kira fiyatlarıyla beraber yeni bir barınma krizi yaşama ihtimali yaşadıkları,
- Roman sivil toplum örgütünün kullanımına tahsis edilen alanda Roman ve Roman olmayan bölge sakinlerinin çeşitli sebeple yaşayabileceğı toplu tartışmaların engellenmesi için birlikte yaşamı güçlendirmeye yönelik farkındalık ve ayrımcılık eğitimlerine ihtiyaç olduğu gözlemlenmiştir.

